

Tisková zpráva, 24. září 2024

Priority veřejných výdajů: srovnání zemí EU

Nový policy brief think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR prezentuje mezinárodní srovnání českých veřejných výdajů podle jejich účelu se zeměmi EU. Srovnává intenzitu veřejných výdajů České republiky vůči zemím EU v oblastech sociální, vzdělávací, výzkumné, obranné, kultury a podobně. Jaké jsou střednědobé trendy a co je ovlivňuje?

Podle posledních dostupných statistik z roku 2022 se intenzita veřejných výdajů – jako podíl výdajů na HDP – v České republice nacházela 10 % pod průměrem zemí EU a mírně pod průměrem území EU. To ČR řadí zhruba do středu zemí EU.

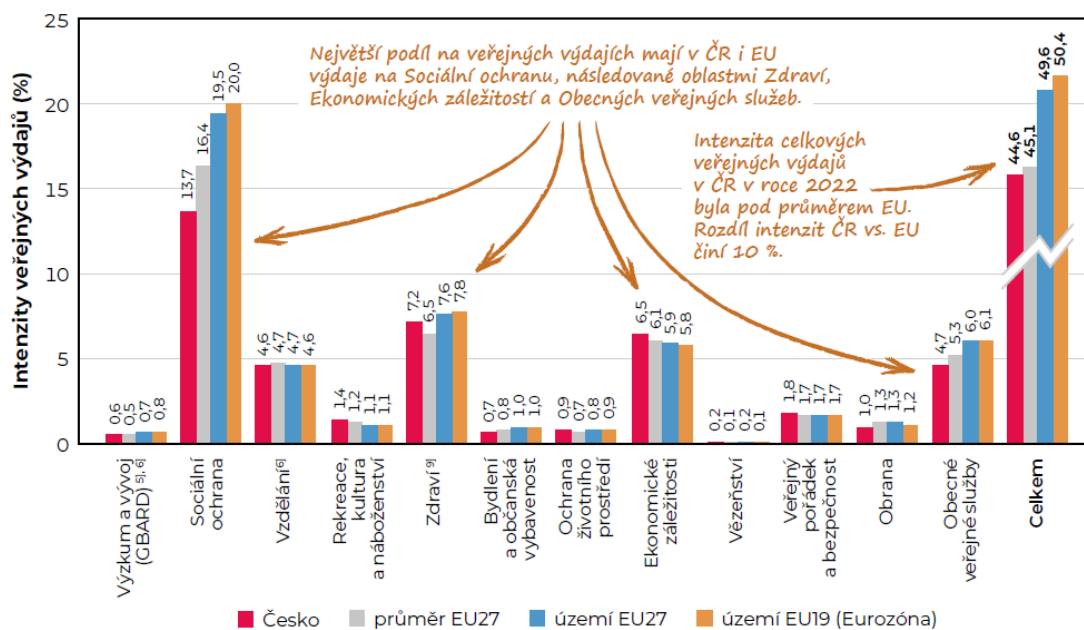
Výdajová intenzita v ČR výrazně převyšuje průměr EU v oblastech Rekreace, kultury a náboženství; Ochrany životního prostředí; Vězeňství; Ekonomických záležitostí a zdraví, ale výdajově významnější z nich jsou pouze dvě poslední.

„Vyšší intenzita výdajů oblasti Ekonomické záležitosti je v ČR ovlivněna dotacemi na obnovitelné zdroje energie (OZE), intenzivnějším dotováním železniční a silniční dopravy, a do jisté míry vyššími investicemi do dopravní infrastruktury, dané snahou uzavírat infrastrukturní mezeru,“ vysvětluje autor studie Daniel Münich.

Naopak intenzitu výrazně pod průměrem EU v ČR v roce 2022 vykazovaly oblasti Sociální ochrana; Bydlení a občanská vybavenost; Obrana a Všeobecné veřejné služby. Oblast Sociální ochrany se v ČR nachází výrazně pod průměrem EU. Tato oblast zahrnuje výdaje na Důchody, Podporu rodin a dětí, Nezaměstnanost, Bydlení a prevenci Sociálního vyloučení.

„Na velmi nízké intenzitě českých výdajů na Sociální ochranu se podepisuje především nízká intenzita výdajů na důchody a na nezaměstnanost. Jistou roli hraje doposud poměrně příznivá demografická situace v ČR, která se však bude ve výhledu zhoršovat,“ doplňuje Daniel Münich.

Graf 1: Intenzity veřejných výdajů
(podíly na HDP v %; rok 2022)

Zdroj: Eurostat, General government expenditure by function (COFOG)

Mezinárodně srovnatelné údaje o intenzitě veřejných výdajů za roky 2023–2024 nejsou v současnosti ještě k dispozici. Průměrné hodnoty za EU se ale v čase příliš nemění. Na základě znalostí rozpočtových výdajů v ČR v letech 2023–2024 lze základní směry vývoje ČR vůči EU odhadovat zhruba takto:

- Konsolidační úsilí po roce 2022 intenzitu celkových veřejných výdajů v ČR v letech 2023–2024 ještě o něco sníží.
- Dá se očekávat výrazný nárůst intenzity českých výdajů na Obranu, ale k podobnému vývoji dojde i v průměru zemí EU.
- V oblasti Sociální ochrany v ČR zřejmě také dojde k jistému nárůstu intenzity s ohledem na vysoké tempo valorizace důchodů a nárůst počtu důchodců v důsledku nárůstu předčasných odchodů do důchodu.
- K výraznějšímu poklesu výdajové intenzity zřejmě dojde v oblastech Vzdelání a Výzkumu a vývoje, protože tempo růstu těchto položek v ČR v letech 2023–2024 výrazně zaostávalo za růstem nominálního HDP.

V diskusích o výdajových prioritách českých veřejných rozpočtů mnohdy není zřejmé, čím jsou priority určovány a přehlíží se předchozí vývoj výdajů, jejich výchozí úroveň a reálné potřeby. Navýšení výdajů pak namnoze bývají výsledkem tlaků zájmových skupin a hrozeb směrem k politické reprezentaci, spíše než výsledkem dobře informovaných diskusí a záměrů. Tato studie umožňuje posoudit výdajové priority v ČR, relativně i absolutně, na základě posledního dostupného srovnání se zeměmi EU a střednědobých změn po roce 2015.

Policy brief je dostupný na <https://idea.cerge-ei.cz/>. Vznikl s podporou Akademie věd ČR v rámci programu [Strategie AV21 Společnost v pohybu](#). Celý text k dispozici [zde](#).

Kontakt na autora:

Daniel Münich, daniel.munich@cerge-ei.cz, 736 607 705

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

